

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek vedoucího práce

Autorka práce: Martin Vigner

Název práce: Začleňování osob po výkonu trestu do společnosti

Autor posudku: Ing. Vladimír Kváča, Ph. D.

Předkládaná diplomová práce pana Martina Vignera vznikala poměrně dlouhou dobu – od zadání tématu po odevzdání práce uplynuly téměř dva roky. Autor přitom pracoval průběžně a až na kratší odmlky velmi intenzivně konzultoval s vedoucím práce a poctivě se snažil práci vždy kvalitativně posunout dále. Výsledkem je práce věnující se tomu, „co zažívají lidé ..., kteří jsou propuštěni z vězení“ (str. 11). Autor si klade výzkumné otázky: jaké oblasti reintegrace do společnosti jsou nejvíce problematické, jaké se dají řešit již během výkonu trestu a jak je to se službami postpenitenciární péče. Práce má mnohé silné stránky, ale i významné nedostatky.

Nejprve k přednostem práce. Vyzdvihnout chci samotnou volbu tématu, které je aktuální a společensky závažné a věnuje se „lidem na okraji společností“, jak uvádí sám autor (str. 10). Jádrem práce se opírá o rozhovory se zástupci skupiny osob s kriminální minulostí a autor zde dobře využil své profesní kontakty, získal si důvěru respondentů a dokázal provést devět kvalitně odvedených rozhovorů, které korektně okódoval a zpracoval a které přinesly mnohé užitečné empirické vzhledy do zkoumaného tématu. Autor rovněž velmi odpovědně pracoval s výzkumnou etikou, vč. informovaného souhlasu a anonymizace respondentů. Práce obsahuje korektní poznámkový aparát a formálně správnou bibliografii, ve které výrazně převažují české zdroje.

Autor se opírá o relevantní teoretická východiska, která se úzce dotýkají zkoumaného tématu. Autor tak velmi vhodně sahá po teoretických rámcích jako jsou multifaktorové kriminogenní teorie a teorie sociálního vyloučení, které minimálně v případě kriminogenních teorií stojí mimo základní sbírku teorií vyučovanou ve studovaném oboru.

Práce je autorem řazena do kvalitativního výzkumu, je označena za případovou studii a z hlediska sběru dat se opírá především o polostrukturované rozhovory. To je obecně vzhledem k tématu oprávněná volba, byť její provedení je částečně problematické. Čímž se dostáváme ke slabinám práce.

Za hlavní slabinu práce považuji její problematickou soudržnost. Práce působí spíše jako ne zcela jasná mozaika než jako dobrý a plynulý příběh. Autorova argumentační linie se sleduje poměrně obtížně a různé úrovně obecnosti (např. teoretický rámec vs. empirické poznatky

z rozhovorů) jsou často propojené poměrně nezřetelně. To se projevuje například i v metodologické části. Zde autor na jedné straně velmi obecně s využitím parafrází základních metodologických zdrojů popisuje případovou studii a kvalitativní výzkum, na druhé straně je zde popsán způsob výběru respondentů a kódovací tabulka užitá pro analýzu rozhovorů, propojení těchto úrovní je nejasné a chybí i srozumitelné vysvětlení, proč autor zvolil právě danou metodu (a ne jinou), jak jsou v kontextu autorova výzkumu naplněny metodologické předpoklady použití zvolených metod a jak přesně je chápe. Co jsou podle autora např. důležité znaky případové studie a jak tyto byly naplněny v rámci jeho práce není zřejmé. Chybí také detailnější metodologie vztažená k jednotlivým výzkumným otázkám.

Mnoho částí práce, které samy o sobě jsou do značné míry relevantní k tématu, např. část 5.1 přinášející mezinárodní porovnání oblasti vězeňství, nebo část 5.2 věnující se změně insolvenčního zákona, nejsou do zbytku práce jasně zakomponovány. Chybí propojení do argumentační linie autora, jako by si nějaké pointy autor nechával pro sebe nebo očekával, že si je čtenář domyslí.

Autorovi se nedaří lehce vyjadřovat své myšlenky, práce obsahuje řadu odboček, které nejsou zapojeny do hlavní linie výkladu (příznačný je např. hned první odstavec úvodu, kdy není jasné, proč autor připomíná např. politické procesy komunistického režimu). Autor také často používá poměrně nejasných až překvapivých termínů, např. „podkapitola slouží jako *negativní matrice* toho, k čemu by u propuštěných vězňů nemělo docházet“ (str. 21) nebo „jsou jako *pomocné segmenty* z tohoto nástroje použity jednotlivé jeho kategorie. (str. 16)“.

Styl je často úsečný, často ponechávající některé větné členy nevyjádřené a špatně se v něm sledují myšlenky autora, např. „Přechodné období po propuštění překonává každý jednotlivec podle svého osobního založení a podle možností, které má. Proto jsem zvolil kvalitativní výzkum. Který může konkretizovat a zodpovědět jednotlivé dílčí situace či oblasti, které osoby po VTOS zažívají. Tak jak jsem to vymezil výzkumnými otázkami.“ (str. 11-12) „A hrozí mu, že selže – recidiva.“ (str. 17). Důležitou roli v porozumění textu tak mají úvody a závěry kapitol, kde se autor přeci jen snaží vysvětlit, co si od kapitoly sliboval a co si má čtenář odnést.

Práce má jen minimální grafickou úpravu s některými opakovanými typografickými chybami (např. jednopísmenné předložky na koncích řádků). Objevují se i nejednotná a nepřesná označení (např. Centrum Rubikon i Rubikon Centrum, správně je přitom RUBIKON Centrum).

Ve svých závěrech (zejm. v kapitole 7) autor příliš nediskutuje platnost svých závěrů. Pokud např. tvrdí-li, že „Jednoznačně nejvíce problematickou oblastí reintegrace je bydlení.“ (str. 49), není jasné, zda to autor vztahuje jen ke zkoumanému vzorku populace s kriminální minulostí, nebo zda to v duchu formulace výzkumných otázek generalizuje obecně. Pokud platí první varianta, nejsou pak úplně korektně zodpovězeny výzkumné otázky. Pokud platí druhá varianta, jsou některé závěry patrně přijaty neoprávněně. Jak autor sám přiznává „Tyto kategorie mně přišly z hlediska reintegrace nejproblematictější“, aniž by hlouběji uvažoval o tom, proč takový závěr učinil.

Celkově se autorovi do značné míry podařilo naplnit cíle práce. Vědecký přínos práce spočívá především v zachycení výpovědí řady respondentů, což je dobrou kvalitativní empirickou ilustrací problému sociálního vyloučení osob s trestní minulostí. Celková úroveň zpracování tématu však přínos práce umenšuje a ta má tak jen omezenou přidanou hodnotu.

Celkově hodnotím práci jako v zásadě odpovídající nárokům kladeným na diplomovou práci a oceňuji energii a vytrvalost, kterou autor do práce vložil. Přes výše uvedené nedostatky a pro ještě výše uvedené přednosti práce doporučuji práci **přijmout k obhajobě a hodnotit ji známkou „D“ nebo „E“ v závislosti na průběhu obhajoby.**

V rámci obhajoby doporučuji diskutovat následující otázky:

- 1. Osoby s kriminální minulostí označujete za „lidi na okraji společnosti“ a z práce plyne spíše nedostatečná podoba veřejných politik zahrnujících penitenciární a postpenitenciární péči. Proč tomu tak podle vás v ČR je?**
- 2. Pokud byste se měl k práci znovu vrátit, co byste udělal jinak?**

Datum: 30.5.2021

Podpis: Vladimír Kváča